

Veileder for praksisstudier og mobilisering av studenter til arbeid under koronapandemien

1. Praksisstudier under koronapandemien

Dette er en regional veileder for praksisstudier og mobilisering av studenter til arbeid under koronapandemien, som gjelder for Helse Nords nedslagsfelt. Veilederen er utviklet av en arbeidsgruppe nedsatt av [Regionalt samarbeidsorgan for utdanning](#) (SAMUT). Representanter fra alle helseforetakene, studentrepresentant, Nord Universitet, UiT-Norges arktiske universitet og KS Nord-Norge har bidratt i arbeidet.

Koronapandemien har ført til kapasitetsutfordringer for helsetjenestene i Nord-Norge, noe som igjen påvirker utdanningsvirksomheten. Enkelte steder i tjenesten er det ikke lenger mulig å gjennomføre ordinære eksterne praksisstudier. Samtidig utgjør helsefagstudentene en betydelig ekstra personellressurs som foretakene og kommunene trenger for å opprettholde kritiske funksjoner under pandemien. Helsefagstudentene er i denne forbindelse å regne som helsepersonell, jfr. Helsepersonelloven §3.

Kunnskapsdepartementet har i denne situasjonen bedt alle høyere utdanningsinstitusjoner om å gå i dialog med praksisstedene for å finne løsninger. Universitetene har fått fullmakt til å gjøre visse unntak fra forskrifter om rammeplaner og nasjonale retningslinjer. Målet er at studentene får gjennomført påbegynte utdanninger uten forsinkelser, så langt det er forsvarlig og nødvendig. Mer informasjon [her](#).

Helse- og omsorgsdepartementet har samtidig bedt helseforetakene trappe opp behandlingsskapiteten. Målet er å ha tilstrekkelig kapasitet til å håndtere det maksimale behovet for intensivplasser angitt av Folkehelseinstituttet. Mer informasjon [her](#).

Hensynet til pasientene veier alltid tyngst i vurderingene av hvordan utdanningene skal gjennomføres. For pasienter skal all involvering i utdanning og all kontakt med studenter i praksisstudier skje på en faglig forsvarlig og omsorgsfull måte. Det er viktig å ha en spesiell bevissthet rundt dette under pandemien. Innen mange tjenester er det færre pasienter enn vanlig og det kan bli «mangel» på læringssituasjoner.

Hensikten med veilederen er å etablere en felles forståelse for hvordan praksisstudiene kan gjennomføres, samtidig som helseforetakenes kapasitet skal kunne økes dersom det blir behov for det under pandemien. Målet er at veilederen skal være til hjelp for vurderingene som må gjøres lokalt. Det er viktig at universitetene og helseforetakene sammen finner løsninger som fungerer i den aktuelle situasjonen. Sykdomsutbredelse, fase i pandemien, størrelse og organisering av helseforetaket og andre faktorer er viktig å ta hensyn til når man finner lokale løsninger.

Under punkt 2 og 3 følger **definisjoner** og **prinsipper** som skal bidra til å klargjøre og etablere en slik felles forståelse av praksisstudiene og mobilisering av studenter under koronapandemien.

2. Definisjoner

2.1 Ordinære eksterne praksisstudier

Dette er normalt veiledede praksisstudier slik som både universitet og praksissted kjenner dem. Studentene får veiledning fra sin profesjon, og vurdering av oppnåelse av læringsutbytter midtveis og til slutt. Veiledet ekstern praksis kjennetegnes av at studentene for en tidsbestemt periode befinner seg i en situasjon hvor de skal arbeide omtrent som en yrkesutøver. Kravene til oppgaver, omfang og utførelse vil være ulikt avhengig av hvor i studieløpet studenten befinner seg og hvilke læringsutbyttebeskrivelser som gjelder for det aktuelle praksisemnet. Praksisstudiene gjennomføres utenfor utdanningsinstitusjonens studiested, med en fagperson på praksisstedet som veileder.

2.2 Tilrettelagte praksisstudier

Hensikten med tilrettelagte praksisstudier er å finne løsninger som hindrer smittespredning og muliggjør opprettholdelse av ordinær studieprogresjon, når det ikke er mulig å gjennomføre ordinære eksterne praksisstudier. Begrepet alternativ praksis brukes også og er synonymt med tilrettelagt praksis.

Tilrettelagt praksis vil i de fleste tilfeller bety ekstern veiledet praksis i helsetjenesten, ref. definisjonen i pkt 2.1, men med noen tilpasninger. I noen tilfeller kan det også bety alternative læringsaktiviteter i deler av praksisperioden. Det er viktig å påpeke at tilrettelagt ekstern praksis ikke innebærer å ansette studenter som ordinær arbeidskraft, dette alternativet omtales nærmere under definisjonen arbeidspraksis (pkt 2.3). Samtidig kan studenter som er i praksisstudier ha et arbeidsforhold med arbeidsavtale ved praksisstedet. Men det er viktig at både studenten og tjenesten har bevissthet om og skiller mellom rollene, altså når studenten er i praksisstudier og skal forholde seg til læringsutbytter og når denne tar ekstravakter utenom praksisstudiene. Slike arbeidsforhold avtales mellom student og arbeidssted med en forventning om normal studieprogresjon.

Nødvendige tiltak for å sikre at læringsutbyttet fastsatt i utdanningen oppnås i forsvarlig grad skal gjennomføres i tett samarbeid mellom tjenesten og universitetet. Kravet til oppnåelse av læringsutbytte (LUB) i aktuelle emner opprettholdes så langt det er mulig, og det er derfor nødvendig med relevant praksis i tråd med LUB-er for aktuelle praksisemner.

Studentene i tilrettelagt praksis må påregne å jobbe mer selvstendig enn i ordinære eksterne praksisstudier. Lærer fra utdanningen skal være tilgjengelig for digital kontakt med studentene. Samtidig må studenten ha en viss veiledning i praksisfeltet og skikkethetsvurdering må ivaretas. Dette kan eksempelvis være at den aktuelle enheten har en praksisansvarlig, som i så stor grad det er mulig stiller opp på midt- og sluttevaluering. Hvis flere studenter er i samme avdeling kan en person ha denne rollen for flere studenter.

Studentene er selv ansvarlige for å dokumentere hvilke læringssituasjoner de deltar i, i tråd med føringene fra det aktuelle studieprogrammet. Vurdering av om praksisperioden er bestått eller ikke-bestått, gjøres av faglærer i samarbeid med praksisstedets veiledere og/eller ledere. Faglærere ved universitetene har ansvar for å gjennomføre regelmessige samtaler, fortrinnsvis på digital plattform, med studenter, enkeltvis eller i gruppe. I den grad det er mulig, gjennomføres også

vurderingssamtaler med veiledere som har grunnlag for å vurdere studentens progresjon. Praksisdokument/vurderingsskjema for gjeldende emne legges til grunn for midt- og sluttvurdering.

2.3 Arbeidspraksis

Arbeidspraksis er et alternativ som først kan iverksettes når situasjonen tilsier at verken ordinær praksis eller tilrettelagt praksis er forsvarlig. Dette er en vurdering som foretak og universitetet skal gjøre sammen *før* studentene eventuelt får tilbud om arbeidspraksis.

Arbeidspraksis innebærer at studentene gis midlertidig ansettelse i tjenesten og står til disposisjon for avdelingens ledelse på linje med øvrig helsepersonell knyttet til avdelingen. Arbeidsstedet kan ikke, i en slik situasjon, belastes med praksisveiledning utover det som kan regnes som ordinær kollegaveiledning. Studentene er å regne som medhjelpere underlagt helsepersonells kontroll og tilsyn i samsvar med [§5 i Helsepersonelloven](#). Sisteårs-studenter kan få midlertidig lisens og et mer selvstendig ansvar på tjenestestedet, se [informasjon fra Helsedirektoratet](#).

Beredskapssituasjonen for koronavirus er en unik mulighet til læring i en krisesituasjon, og læringspotensialet er stort for studentene. Universitetene vurderer om tilstrekkelig læringsutbytte fastsatt i utdanningen er oppnådd og om hele eller deler av arbeidspraksisen kan godkjennes.

Lærer fra utdanningen skal følge opp med elektronisk kontakt med studentene når de er i arbeidspraksis. Studenter som er i arbeidspraksis må dokumentere hva de har gjort og antall timer, samt få bekreftelse fra praksisfeltet på at skikkethet er vurdert. Hele eller deler av arbeidspraksisen kan blir godkjent etterskuddsvis ved at en kan dokumentere at læringsutbytter er oppnådd for gjeldende praksis. Nord universitet og UiT har utarbeidet et felles skjema som kan benyttes, se vedlegg 2.

3. Prinsipper

Følgende prinsipper legges til grunn for praksisstudiene under koronapandemien:

1. **Utfordringer løses på lavest mulig nivå.** Det er ulikt press på helsetjenestene i Nord-Norge. Noen steder gjennomføres praksisstudier på ordinær måte, andre steder er det full stans grunnet endringer i tjenesten. Det bør derfor avklares lokalt mellom helsetjenesten og universitet hvordan praksisstudier kan gjennomføres. I hvilken grad praksisstudiene berøres vil også variere mellom de 20 ulike profesjonsutdanningene, og mellom de ulike studieprogrammene.

Utfordringer som *ikke* lar seg løse lokalt og viktige prinsipielle spørsmål drøftes i Samarbeidsorgan for utdanning (SAMUT). Ved behov løftes slike saker til besluttsende organer i Helse Nord og universitetene.

2. **Ordinære eksterne praksisstudier tilbys til studenter i det omfang det er mulig og forsvarlig, og på en slik måte at flest mulig av studentene får gjennomført praksisstudier i helseforetakene.** Det er svært viktig å få ferdigutdannet personell til samfunnet i rett tid, eventuelle forskyvninger av praksis vil medføre store utfordringer for neste kull av studenter.
3. **Dersom det ikke er mulig for tjenesten å tilby ordinær ekstern veiledet praksis, bør det tilstrebes å tilby tilrettelagte praksisstudier.**
4. **Arbeidspraksis er et alternativ som først kan iverksettes når situasjonen tilsier at verken ordinær praksis eller tilrettelagt praksis er forsvarlig.** Dette er en vurdering som foretak og universitetet skal gjøre sammen *før* studentene eventuelt får tilbud om arbeidspraksis.
5. **Studenter kan utføre ordinært arbeid i den utstrekning helsetjenesten har behov for det, men studentene skal så langt mulig fullføre utdanningsløpet med vanlig studieprogresjon.**

Tilbudet om arbeid bør først gå til sisteårs studenter som har avsluttet praksis, og i neste omgang til studenter på lavere nivå i utdanningene. Dette både av hensyn til studieprogresjon og anvendbarhet i tjenesten. Sisteårs studenter kan få midlertidig lisens og et mer selvstendig ansvar på tjenestestedet, se [informasjon fra Helsedirektoratet](#). 5. og 6. års medisinstudenter har allerede midlertidig lisens.

Studentenes eksisterende arbeidsforhold må tas med i vurderingen. For å redusere smittefaren er det ønskelig at studentene kun har ett arbeidsforhold. Dersom studenter skal ha to arbeidsforhold må det foretas en individuell risikovurdering med tanke på smitterisiko, og om det bør gjøres noen tiltak for å minimere denne. Arbeidsgiver er ansvarlig for arbeidsforholdet i tråd med ordinære midlertidige ansettelse og at studentene får ordinære arbeidsavtaler, herunder avtaler om deltidsansettelse, ekstravakter o.l. Slike arbeidsavtaler kan kombineres med at studentene er i ordinære eller tilrettelagte praksisstudier, men det er da viktig at studentene og praksisstedet er bevisst på rollene omtalt under punkt 2.2.

4. Referanser

[Regjeringen endrer reglene for praksis i høyere utdanning](#)

[Foretaksmøte i Helse Nord RHF 25.03.20](#)

[Midlertidig forskrift om gjennomføring av utdanninger regulert av rammeplan mv. i forbindelse med utbruddet av covid-19](#)

[Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning, ny §2-7](#)

[Midlertidig forskrift om tillegg til forskrift 7. mai 2009 nr. 533 om eksamener ved Universitetet i Tromsø](#)

[Midlertidig forskrift om tillegg til forskrift 31. januar 2019 nr. 63 om studier og eksamen ved Nord universitet](#)

[Vedtak om forskrift om lisens til helsefaglige studenter - Informasjon til utdanningsinstitusjonene](#)

Vedlegg 1: Ansvarsforhold og roller

Dette er en beskrivelse av roller og ansvarsforhold for universitetet og helseforetaket/praksisstedet, samt omtale av særlige forhold som studentene skal være kjent med. Vedlegget må leses i sammenheng med veilederen. Det som er beskrevet i veilederen vil ikke gjentas direkte her.

1.1 Ordinære eksterne praksisstudier

Ref. definisjonen i pkt. 2.1 i veilederen. Roller og ansvarsforhold skal ved gjennomføring av ordinære eksterne praksisstudier være i tråd med det inngåtte avtaleverket mellom universitetet og helseforetaket som regulerer dette. Det vil derfor ikke utdypes nærmere her.

1.2 Tilrettelagte praksisstudier

Ref. definisjonen i pkt. 2.2 i veilederen. Følgende roller og ansvarsforhold gjelder under tilrettelagte praksisstudier:

Universitet skal

- 1) Forberede tilrettelagt praksis i samarbeid med helseforetaket/tjenesten. I den grad det er gjennomførbart foregår samarbeidet i tråd med de vanlige rutiner for praksisstudier.
- 2) Beskrive endringer i praksisemnet som blir gjort i tilrettelagt praksis, inkludert studieoppgaver tilknyttet dette.
- 3) Tilgjengeliggjøre praksisdokument/vurderingsskjema for gjeldende emne som legges til grunn for midt- og sluttvurdering.
- 4) Sørge for god informasjon til studentene om rammene for tilrettelagt praksis, herunder krav til dokumentasjon av læringsaktiviteter.
- 5) Bidra til å tilgjengeliggjøre kurs i smittevern-prosedyrer på læringsplattformen og bidra til at studentene gjennomfører disse. Det er likevel studentens eget ansvar å sørge for slik gjennomgang.
- 6) Identifisere muligheter for digital veiledning og læringsaktiviteter på praksisstedet som gjør det mulig å oppnå læringsutbyttebeskrivelsene, i samråd med student og helseforetaket/praksisstedet.
- 7) Veilede studenter i tilrettelagt praksis, via ukentlig digital veiledning. Veiledning kan skje enten individuelt eller for grupper av studenter.
- 8) Bidra til nødvendig informasjonsflyt mellom universitetet og praksisstedet som har studenter i tilrettelagt praksis
- 9) Tilrettelegge for vurderingssamtaler med praksisstedets veileder, så langt det er gjennomførbart.

Helseforetak/praksissted skal

- 1) Sørge for at studenter i tilrettelagte praksisstudier innlemmes i arbeidsfellesskapet på praksisstedet.
- 2) Sørge for at studentene får nøkkelkort, arbeidstøy, garderobeplass og nødvendige systemtilganger i tråd med vanlig rutiner for mottak av studenter i praksisstudier.
- 3) Sørge for at opplæring i smittevern ivaretas for alle studenter.
- 4) Sikre at studentene får en viss veiledning på praksisstedet under tilrettelagte praksisstudier. Dette kan eksempelvis være at den aktuelle enheten har en praksisansvarlig. Hvis det er flere

studenter i samme avdeling kan en person ha denne rollen for flere studenter.

- 5) Bidra til at praksisanansvarlig i så stor grad som mulig stiller opp på midtevalueringer.
- 6) Bidra til at sluttevaluering av studenten ivaretas som et minimum, gjennom deltakelse fra praksisansvarlig/veileder.

Student

- 1) Studentene i tilrettelagte praksisstudier må påregne å jobbe mer selvstendig enn i ordinære eksterne praksisstudier.
- 2) Lærer fra utdanningen skal være tilgjengelig for elektronisk kontakt med studentene.
- 3) Studentene er selv ansvarlige for å dokumentere hvilke læringssituasjoner de deltar i, i tråd med føringene fra det aktuelle studieprogrammet.

1.3 Arbeidspraksis

Ref. definisjonen i pkt 2.3. Følgende roller og ansvarsforhold gjelder under arbeidspraksis:

Universitet skal

- 1) Vurdere om tilstrekkelig læringsutbytte fastsatt i utdanningen er oppnådd og om hele eller deler av arbeidspraksisen kan godkjennes.
- 2) Sørge for at lærer fra utdanningen har kontakt med studentene når de er i arbeidspraksis.

Helseforetak/praksissted skal

- 1) Sørge for at studentene gis midlertidig ansettelse i tjenesten. Studentene står til disposisjon for avdelingens ledelse på linje med øvrig helsepersonell knyttet til avdelingen.
- 2) Sikre nødvendig opplæring og kollegaveiledning. Det presiseres at arbeidsstedet ikke kan belastes med praksisveiledning utover det som kan regnes som ordinær kollegaveiledning.
- 3) Vurdere behovet for støttetiltak for studenter i arbeidspraksis i forbindelse med koronapandemien, ref. Veileder for tidlig håndtering av stress utarbeidet i Helse Nord.

Student

- 1) Studenter som er i arbeidspraksis må dokumentere hva de har gjort og antall timer, samt få bekreftelse fra praksisfeltet på at skikkethet er vurdert, i tråd med omtalte skjema i veilederen.

1.4 Skikkethet og studenter med særlig behov for tett oppfølging

Når studenter skal i tilrettelagt praksis eller i arbeidspraksis gjelder følgende:

- Universitetet skal vurdere om studenter under skikkethetsvurdering gis adgang til tilrettelagt praksis eller arbeidspraksis. Det skal alltid gjøres en individuell og konkret vurdering i hver enkelt sak, hvor også mulighetene for nødvendig oppfølging og veiledning på det aktuelle praksisstedet tas i betraktning.
- Praksisstedet er ansvarlig å bidra med skikkethetsvurdering og varsling til universitetet, herunder ta studenten ut av praksis/arbeid. Ved slikt tilfelle trår vanlige prosedyrer for skikkethetsvurdering i kraft.

